

Strasbourg den 7 oktober 2020

MIN-LANG (2020) 12

EUROPEISKA STADGAN OM LANDSELS- ELLER MINORITETSSPRÅK

Expertkommitténs bedömning

**av genomförandet av rekommendationerna som kräver omedelbara åtgärder i
kommitténs femte rapport om Finland**

Inledning

1. Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (nedan kallad 'stadgan') är ett fördrag av Europarådet som förpliktar parterna att skydda och främja sitt lands traditionella minoritetsspråk inom alla aspekter av det offentliga livet: utbildning, rättsväsende, förvaltningsmyndigheter och samhällsservice, massmedia, kulturell verksamhet och kulturella inrättningar, ekonomiska och sociala förhållanden samt utbyte över gränserna. Finland ratificerade stadgan den 9 november 1994, den trädde i kraft den 1 mars 1998 och är tillämplig på följande språk: karelska (behandlas i del II), romani (del II), ryska (del II), enaresamiska, nordsamiska och skoltsamiska (delarna II och III), svenska (delarna II och III), tatariska (del II) och jiddisch (del II).
2. Expertkommittén övervakar genomförandet av stadgan. Utifrån parternas periodiska rapporter sammanställer expertkommittén en rapport där den lägger fram "**rekommendationer som kräver omedelbara åtgärder**" och "andra rekommendationer" om hur skyddet och främjandet av landsdels- eller minoritetsspråken i den berörda staten bör förbättras. På basis av rapporten ger ministerkommittén ytterligare rekommendationer till den berörda parten.
3. En part ska senast två och ett halvt år efter den utsatta dagen för den periodiska rapporten lämna uppgifter om hur den har genomfört **rekommendationerna som kräver omedelbara åtgärder**.¹ Expertkommittén gör därefter en bedömning av hur dessa rekommendationer har genomförts. Två och ett halvt år efter den utsatta dagen för dessa uppgifter ska parten lämna in sin följande periodiska rapport med detaljerade uppgifter om genomförandet av alla åtaganden och rekommendationer i stadgan.
4. Finland förväntades senast den 1 mars 2020 lägga fram **uppgifter om genomförandet av de rekommendationer som kräver omedelbara åtgärder** som nämns i expertkommitténs femte rapport² och de lämnades in den 4 mars 2020. Denna **bedömning av genomförandet av rekommendationerna som kräver omedelbara åtgärder** grundar sig på den information som tillhandahållits av Finland och i enlighet med artikel 16.2 i stadgan av organisationer som företräder samiskspråkiga och svenskspråkiga.³ I frågan om hur Finland har fullgjort sina skyldigheter enligt stadgan hänvisar expertkommittén till sin femte rapport. I sin nästa rapport granskar expertkommittén genomförandet av alla rekommendationer som gäller alla minoritetsspråk.
5. I samband med de uppgifter som de finländska myndigheterna har lämnat om genomförandet av rekommendationerna som kräver omedelbara åtgärder har de på eget initiativ också rapporterat om genomförandet av ministerkommitténs rekommendationer från senaste övervakningsperiod. Expertkommittén anser att detta är god praxis och har vid behov utnyttjat dessa tilläggsuppgifter i sin bedömning.
6. Denna bedömning godkändes av expertkommittén den 7 oktober 2020.

---

¹I enlighet med ministerkommitténs beslut "Strengthening the monitoring mechanism of the European Charter for Regional or Minority Languages" (CM/Del/Dec (2018) 1330/10 .4 e), stycke 1. a

²CM (2018) 114 av den 22 mars 2018

³I enlighet med expertkommitténs arbetsordning (MIN-LANG (2019) 7), regel 17, punkterna 1–6

Granskning av Finlands genomförande av rekommendationerna som kräver omedelbara åtgärder

1. Enaresamiska

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

a. Sträva efter att bredda projektet *Giellagáldu* i samarbete med Norge och Sverige

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

7. Språkcentret *Sámi Giellagáldu* är ett gemensamt projekt för Sametingen i Finland, Norge och Sverige. Centret fungerar som sakkunnigorgan med uppgift att ta fram ny terminologi och nya standarder för de samiska språken, att ge råd i frågor som gäller ortnamn och att tillhandahålla konsultationstjänster för dem som använder samiska språk.

8. Finansieringen av *Sámi Giellagáldu*-centret via ett EU-Interregprojekt avslutades i december 2018. För att ersätta den avslutade EU-finansieringen höjde de finländska myndigheterna 2019 Sametingets statsbidrag med 290 000 euro. Denna tilläggsfinansiering fortsatte år 2020 och anses vara permanent. Utifrån en utredning av Nordiska ämbetsmannaorganet för samiska frågor om olika alternativ för hur centret kunde organiseras strävar Sametingen i de tre länderna efter att 2021 skapa en permanent struktur för centret.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

9. Expertkommittén välkomnar det faktum att centret kan fortsätta med sin verksamhet tack vare permanent höjda anslag för Sametinget i Finland trots att EU:s Interregfinansiering har upphört.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

b. Försätta finansieringen för att främja enaresamiska på en hållbar grund

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

10. År 2019 höjde de finländska myndigheterna anslaget för verkställigheten av samiska språklagen till 150 000 euro (från 120 000 euro år 2017). Anslaget beviljas ur statsbudgeten och är avsett för kommuner, församlingar, renbeteslag och vissa privata aktörer för att täcka de särskilda merkostnader som tillämpningen av lagen medför.

11. I sitt utlåtande till expertkommittén betonade företrädare för samisktalande att det årliga anslaget fortfarande är otillräckligt och bör fördubblas till 300 000 euro. Det skulle bidra till att öka incitamenten för samisktalande att arbeta inom den offentliga sektorn och därmed förbättra utbudet av tjänster på samiska.

12. De finländska myndigheterna rapporterade många projekt och program som främjar de samiska språken utöver det årliga anslag som garanteras i samiska språklagen. Sådana är finansieringen av åtgärdsprogrammet från 2012 för att stimulera de samiska språken, nämnda språkcenter *Sámi Giellagáldu*, pilotprojekt för distansundervisning och ett pilotprojekt för att trygga undervisningen i samiska utanför samernas hembygdsområde. Dessutom stöder myndigheterna upprätthållandet av samernas kultur- och språkbon. Det årliga anslaget för det ändamålet har stigit från 900 000 euro 2017 till 1,2 miljoner euro 2019.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

13. Expertkommittén välkomnar det höjda årliga anslaget för verkställigheten av samiska språklagen och myndigheternas understöd för upprätthållandet av samiska språkbon. Kommittén beklagar emellertid att merparten av de statliga medlen för att främja de samiska språken alltså är projektbaserad. Tidsbundna anslag eller finansiering som beviljas ofta för ett eller två år i sänder är för de sökande en belastning som kräver tid och personalresurser. Den osäkerhet systemet är förknippat med inverkar också negativt på kontinuiteten i tillhandahållna tjänster. Expertkommittén uppmanar sin rekommendation att åtgärder bör vidtas för en mera långsiktig finansiering. Dessutom uppmanar kommittén myndigheterna att överväga att göra projekt som visat sig framgångsrika, såsom språkbon, till permanent verksamhet.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

c. Satsa på att höja medvetenheten om och toleransen mot enaresamiska såväl i utbildning som i massmedier

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

14. Justitieministeriet i Finland planerar att år 2020 inleda ett projekt som syftar till att förbättra språkklimatet i Finland, minska motsättningarna mellan språkgrupperna och föra samman olika samhällsaktörer på området. Medvetandehöjande åtgärder riktas bland annat till kommunala myndigheter och till barn och unga inom utbildningssektorn, även inom förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken. Kampanjmaterial ska spridas också via medierna. Programmet har en budget på 40 000 euro och är riktat till de två nationalspråken och andra språk som traditionellt talas i Finland.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

15. Expertkommittén välkomnar det inledda projektet för att förbättra språkklimatet och särskilt det faktum att målgrupperna är barn och ungdomar, eftersom utbildning är ett viktigt verktyg för att höja medvetenheten om och toleransen mot minoritetsspråk. Det är dock inte klart för expertkommittén vilka åtgärder budgeten på 40 000 euro är avsedd att finansiera och huruvida beloppet är tillräckligt för att bidra till ett meningsfullt genomförande av rekommendationen. Expertkommittén uppmanar de finländska myndigheterna att i nästa periodiska rapport bedöma effekterna av projektet. Kommittén uppmanar dock att det utöver sådana engångsprojekt för att genom utbildning höja medvetenheten om och toleransen mot minoritetsspråken krävs en övergripande strategi som inbegriper planering av lärostoffet, lärarutbildning och läromedel.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

d. Vidta åtgärder för att stärka den grundläggande utbildningen och vidareutbildningen av lärare, i synnerhet ämneslärare på enaresamiska

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

16. Enligt uppgifter från myndigheterna har tillgången till lärare på enaresamiska allmänt taget förbättrats tack vare interna transfereringar inom den offentliga förvaltningen och separat projektspecifik finansiering från undervisnings- och kulturministeriet. Än så länge finns det inga sammanställda uppgifter om antalet studerande i den enaresamiska lärarutbildningen eller till lärare i enaresamiska, men en undersökning om antalet väntas bli klar i slutet av 2020. Allmänt taget erkänner myndigheterna att det fortfarande finns utmaningar när det gäller tillgången till samisktalande lärare, särskilt ämneslärare.

17. I december 2019 tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en arbetsgrupp med uppgift att ta fram förslag om hur de samiska språken och undervisningen på samiska kunde stärkas i hela landet. Arbetsgruppen har i uppdrag att ta fram förslag om förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken på samiska och om språkboverksamheten, tillgången till lärare, förskollärare och personal inom

småbarnspedagogiken, tillgången till läromedel på samiska och om samarbete med de andra nordiska länderna om utbildning på samiska.

18. Dessutom har myndigheterna meddelat om ett projekt som med snabb tidtabell ska utbilda samisktalande ämneslärare. Det är ett samprojekt mellan Giellagas-institutet som forskar och undervisar i samiska språk och samisk kultur, pedagogiska fakulteten vid Uleåborgs universitet och Sameområdets utbildningscentral. Inom ramen för projektet inleddes hösten 2019 i Enare intensivundervisning på grund- och mellannivå i alla tre samiska språk.

19. Det har ordnats undervisning i samiska för förskolepersonal och personal inom småbarnspedagogiken som redan arbetar på fältet. Företrädare för samisktalande meddelade att de anser att projektet har varit framgångsrikt, men att det behövs en permanent lösning för att utbilda samisktalande förskolepersonal och personal inom småbarnspedagogiken.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

20. Expertkommittén erkänner att myndigheterna är medvetna om att enaresamiskan alltjämt är ett allvarligt hotat språk i Finland. Kommittén är nöjd med att kunna notera att tillgången på enaresamiska lärare har förbättrats i Finland. Eftersom Finlands åtgärder omfattar tillhandahållande av undervisning på enaresamiska i förskoleundervisning, grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet, välkomnar expertkommittén projektet att utbilda ämneslärare på alla tre samiska språk. Kommittén följer med intresse resultaten av projektet och uppmanar myndigheterna att i nästa periodiska rapport inkludera uppgifter om antalet lärare som utbildats på enaresamiska, deras utbildningsnivåer och ämnen.

21. Expertkommittén välkomnar att myndigheterna för undervisningen i samiska har tillsatt en arbetsgrupp vars verksamhetsområde omfattar lärarutbildning, och ser fram emot specificerade uppgifter om resultaten av den undersökning som snart färdigställs. Kommittén uppmanar myndigheterna att i följande periodiska rapport inkludera information om de åtgärder arbetsgruppen föreslår och om konkreta åtgärder som vidtagits.

22. Med beaktande av den fortsatta bristen på samisktalande lärare, vilket även myndigheterna har noterat, beklagar expertkommittén att den mesta statliga finansieringen för lärarutbildning alltjämt beviljas i form av tidsbundna projekt. Enligt kommittén behövs det långfristig finansiering inom alla dessa områden för att trygga de vidtagna åtgärdernas varaktighet.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

e. Säkerställa ett effektivt genomförande av lagstiftningen om användning av enaresamiska inom stats- och lokalförvaltningen samt i social- och hälsovårdstjänsterna
---

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

23. I det nya regeringsprogrammet från december 2019 konstateras det att tillgodoseendet av de samiskspråkigas språkliga rättigheter vid tillhandahållandet av social- och hälsovårdstjänster ska tryggas i praktiken. Tillhandahållandet av social- och hälsovårdstjänster på samiska har också varit föremål för en studie som gjorts i samarbete med Norge. Under sommaren och hösten 2019 ordnade justitieministeriet tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet och Sametinget besök i kommuner inom samernas hembygdsområde för att diskutera dessa frågor. Företrädare för samisktalande meddelade i sitt utlåtande till expertkommittén att det årliga anslaget för att tillhandahålla dessa tjänster på samiska är otillräckligt och att det alltjämt råder brist på yrkesutbildad personal som talar samiska.

24. År 2019 utvärderade riksdagens justitieombudsman tillgången till *FPA*-tjänster på samiska. Justitieombudsmannen bedömde att kraven i samiska språklagen och diskrimineringslagen inte till alla delar uppfylls. Exempelvis är telefontjänster eller distansförbindelser på samiska tillgängliga endast under

en mycket begränsad tid (fyra timmar i veckan). Dessutom tillhandahålls dessa tjänster endast på nordsamiska, inte på alla tre samiska språk så som förutsätts i samiska språklagen.

25. I mars 2020 offentliggjorde justitieministeriet en utredning där man bedömde fördelarna med att registrera flera språk i befolkningsdatasystemet, utifrån vilket basservicen tillhandahålls på någondera av de officiella språken, finska eller svenska. Av de två alternativ som presenteras i utredningen pågår för närvarande ett offentligt samråd på webben. I sitt utlåtande till expertkommittén sade företrädare för samisktalande att de understöder möjligheten att föra in flera modersmål i befolkningsdatasystemet.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

26. Expertkommittén noterar att myndigheterna erkänner betydelsen av att tillhandahålla social- och hälsovårdstjänster på de samiska språken och upprätthåller en dialog i frågan med företrädare för samerna. Kommittén förstår svårigheterna, men beklagar att det i rapporten inte nämns några nya konkreta åtgärder för att komma till rätta med problemen, till exempel med bristen på samisktalande yrkesutbildad personal såväl inom lokalförvaltningen som inom social- och hälsovården. Kommittén uppmanar myndigheterna att tillsammans med samisktalande vidta pragmatiska och innovativa åtgärder för att utbilda och rekrytera samisktalande personal och att uppmuntra samiskspråkiga att aktivare utnyttja sin rätt till dessa tjänster. Det behövs även andra åtgärder för att säkerställa tillgång till allmänt använda administrativa texter och blanketter och användning av samiska inom regional- och lokalförvaltningen, däribland att ta reda på möjligheterna till digitala resurser för att möjliggöra kommunikation.

27. Expertkommittén följer med intresse resultaten av det nämnda offentliga samrådet om fördelarna med att införa flera språk i befolkningsdatasystemet och upprepar sin åsikt att en sådan möjlighet vore välkommen.

2. Karelska

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

a. Vidta åtgärder för att höja medvetenheten om och toleransen mot det karelska språket, både i den allmänna läroplanen för utbildning på alla nivåer och i massmedier

28. Justitieministeriet i Finland planerar att år 2020 inleda ett projekt för att förbättra språkklimatet i Finland. Ytterligare upplysningar och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 14–15.

3. Nordsamiska⁴

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

a. Sträva efter att utvidga *Giellagáldu*-projektet i samarbete med Norge och Sverige

29. Information om vidtagna åtgärder och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 7–9.

---

⁴De rekommendationer som är gemensamma för alla tre samiska språk och för vars genomförande det inte finns specificerade uppgifter, anges i korshänvisningar.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

d. Försätta finansieringen för att främja nordsamiska på en hållbar grund

30. Information om vidtagna åtgärder och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 10–13.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

c. Satsa på att höja medvetenheten om och toleransen mot nordsamiska såväl i utbildning som i massmedier

31. Information om vidtagna åtgärder och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 14–15.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

d. Vidta åtgärder för att stärka den grundläggande utbildningen och vidareutbildningen av lärare, i synnerhet ämneslärare på nordsamiska

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

32. Än så länge finns det inga sammanställda uppgifter om antalet studerande i den nordsamiska lärarutbildningen eller till lärare i nordsamiska, men en undersökning väntas bli klar i slutet av 2020. Allmänt taget erkänner myndigheterna att det fortfarande finns utmaningar när det gäller tillgången till samisktalande lärare, särskilt ämneslärare.

33. Ytterligare information om vidtagna åtgärder finns i punkterna 17–19.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

34. Expertkommittén konstaterar att myndigheterna är medvetna om att nordsamiskan alltjämt är ett hotat språk i Finland. Eftersom Finlands åtgärder omfattar tillhandahållande av undervisning på nordsamiska i förskoleundervisning, grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet, välkomnar expertkommittén projektet att utbilda ämneslärare på alla tre samiska språk. Kommittén följer med intresse resultaten av projektet och uppmanar myndigheterna att i nästa periodiska rapport inkludera uppgifter om antalet lärare som utbildats på nordsamiska, deras utbildningsnivåer och ämnen.

35. Övriga slutsatser från expertkommittén finns i punkterna 21–22.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

e. Säkerställa ett effektivt genomförande av lagstiftningen om användning av nordsamiska inom stats- och lokalförvaltningen samt i social- och hälsovårdstjänsterna

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

36. Information om vidtagna åtgärder och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 23–27.

4. Romani

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

a. Anta ett program för att återuppliva det romani språket

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

37. Finland har antagit ett nytt nationellt program för romsk politik för åren 2018–2022. En av åtgärderna i programmet är att ta fram ett nationellt program för att återuppliva romani. En sakkunniggrupp har tillsatts och ska inleda sitt arbete i höst. Enligt planerna ska återupplivningsprojektet vara klart senast 2021.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

38. Expertkommittén välkomnar att det nya nationella programmet för romsk politik har ett nationellt återupplivningsprogram för romani som mål och uppmanar myndigheterna att i nästa periodiska rapport inkludera uppgifter om utvecklingen på detta område.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

b. Utveckla, i samarbete med romanitalande, en lämplig och hållbar modell för undervisning på och i romani

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

39. Det nationella programmet för romsk politik 2018–2022 har som mål att producera undervisningsmaterial av olika slag för undervisning i romani, däribland digitalt material, inlärningsspel och audiovisuella resurser. I det nationella programmet ingår också som mål att skapa distansundervisning i romani för att bredda undervisningen i romani till skolor som inte har lärare i romani.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

40. Expertkommittén välkomnar det nationella programmets åtgärder för undervisning i romani. Enligt kommittén är utarbetande av undervisningsmaterial och moduler för distansundervisning viktiga åtgärder för att avhjälpa de nuvarande bristerna. De finländska myndigheterna uppmanas dock säkerställa att de olika åtgärderna inte genomförs separat utan att som en del av en övergripande och hållbar modell för undervisning på och i romani, vilket förutsätter att det tas fram en läroplan, lärarutbildning och pilotskolor och att föräldrarna informeras om åtgärderna.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

c. Satsa på stärkt utbildning för lärare i romani

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

41. I det nationella programmet för romsk politik ingår en breddning av utbildningsprogrammet i romani och romsk kultur vid Helsingfors universitet. Utöver de nuvarande grund- och ämnesstudierna som redan ger behörighet att undervisa i romani och romsk kultur i skolorna finns det planer på att ta fram ett studieprogram för fördjupade studier. Detta har än så länge inte genomförts.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

42. Expertkommittén välkomnar att utbildningsprogrammet breddas till fördjupade studier, men är inte övertygad om att denna åtgärd i sig förbättrar tillgången till lärare i romani i Finland, eftersom redan de nuvarande grund- och ämnesstudierna är tillräckliga för behörighet. De finländska myndigheterna uppmanas fortsätta satsningarna på att locka studerande till utbildningsprogrammet i romani och romsk kultur och att välja undervisning i romani som sitt yrke.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

d. Vidta åtgärder för att höja medvetenheten om och toleransen mot romani både i utbildning och i massmedier

43. Justitieministeriet i Finland planerar att år 2020 inleda ett projekt som syftar till att förbättra språkklimatet i Finland. Ytterligare upplysningar och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 14–15.

5. Ryska

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

a. Vidta åtgärder för att höja medvetenheten om och toleransen mot ryska både i den allmänna läroplanen för utbildning på alla nivåer och i massmedier

44. Justitieministeriet i Finland planerar att år 2020 inleda ett projekt som syftar till att förbättra språkklimatet i Finland. Ytterligare upplysningar och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 14–15.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

b. Utveckla, i samarbete med rysktalande, lämpliga modeller för undervisning på och/eller i ryska som landsdels- eller minoritetsspråk

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

45. Denna rekommendation har inte lett till några åtgärder.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

46. Expertkommittén beklagar att inga åtgärder har vidtagits för att utveckla lämpliga modeller för undervisningen på och/eller i ryska. Kommittén upprepar sin rekommendation att samråda med företrädare för rysktalande om hur undervisningen på och/eller i ryska som minoritetsspråk kunde ordnas i Finland.

6. Skoltsamiska⁵

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

a. Sträva efter att utvidga *Giellagáldu*-projektet i samarbete med Norge och Sverige

47. Information om vidtagna åtgärder och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 7–9.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

d. Försätta finansieringen för att främja skoltsamiska på en hållbar grund

48. Information om vidtagna åtgärder och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 10–13.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

c. Satsa på att höja medvetenheten om och toleransen mot skoltsamiska såväl i utbildning som i massmedier

49. Information om vidtagna åtgärder och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 14–15.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

d. Vidta åtgärder för att stärka den grundläggande utbildningen och vidareutbildningen av lärare, i synnerhet ämneslärare på skoltsamiska

De finländska myndigheternas åtgärder för att genomföra rekommendationen

50. Än så länge finns det inga sammanställda uppgifter om antalet studerande i den skoltsamiska lärarutbildningen eller till lärare i skoltsamiska, men en undersökning väntas bli klar i slutet av 2020. Myndigheterna meddelar att ingen behörig skoltsametalande lärare hittills har anställts inom utbildningsväsendet.

51. År 2019 blev det möjligt att välja skoltsamiska som huvudämne vid Giellagas-institutet vid Uleåborgs universitet.

52. Ytterligare information om vidtagna åtgärder finns i punkterna 17–19.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

53. Expertkommittén erkänner att myndigheterna är medvetna om att skoltsamiskan alltjämt är ett allvarligt hotat språk i Finland. Eftersom Finlands åtgärder omfattar tillhandahållande av undervisning på skoltsamiska i förskoleundervisning, grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet, välkomnar expertkommittén projektet att utbilda ämneslärare på alla tre samiska språk. Kommittén följer med intresse resultaten av projektet och uppmanar myndigheterna att i nästa periodiska rapport inkludera uppgifter om antalet lärare som utbildats på skoltsamiska, deras utbildningsnivåer och ämnen.

---

⁵De rekommendationer som är gemensamma för alla tre samiska språk och för vars genomförande det inte finns specificerade uppgifter, anges i korshänvisningar.

54. Expertkommittén beklagar att det allttjämt finns en allvarlig brist på lärare i skolksamiska. Det är välkommet att huvudämnesstudier i skolksamiska inleds vid Uleåborgs universitet.
55. Övriga slutsatser från expertkommittén finns i punkterna 21–22.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

e. Säkerställa ett effektivt genomförande av lagstiftningen om användning av skolksamiska inom stats- och lokalförvaltningen samt i social- och hälsovårdstjänsterna
---

56. Information om vidtagna åtgärder och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 23–27.

7. Svenska

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

a. Säkerställa att de svensktalandes rättigheter i samband med förvaltningsreformen bevaras i praktiken
--

57. I juni 2020 offentliggjorde Finlands regering sin proposition om inrättande av en ny förvaltningsstruktur i anslutning till reformen av social- och hälsovårdstjänsterna (vårdreformen) för remissbehandling. Enligt propositionen ska 21 nya landskap överta ansvaret för hälso- och socialvårdstjänsterna från de nuvarande nästan 300 kommunerna. Lagförslaget om ordnande av social- och hälsovård innehåller bestämmelser om tvåspråkiga kommuners skyldighet att avtala om samarbete och arbetsfördelning i fråga om tillhandahållande av hälso- och socialvårdstjänster på svenska genom att för detta ändamål inrätta en nationalspråksnämnd i varje tvåspråkigt landskap.⁶

58. Företrädare för svensktalande meddelade expertkommittén att de anser att reformen i stort är tillfredsställande med tanke på deras språkliga rättigheter, men att de också förväntar sig stöta på utmaningar. Medvetna om att stora tjänsteleverantörer i regel har bättre möjligheter att tillhandahålla tjänster på svenska är de oroad över att den mindre andelen svenskspråkiga i de nya landskapen minskar deras möjligheter att påverka det offentliga beslutsfattandet. De svenskspråkiga betonade ytterligare behovet av att vissa utsatta grupper tillhandahålls svenskspråkig service, såsom funktionshindersservice och mentalvårdstjänster.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

59. Expertkommittén noterar att lagförslaget om ordnande av social- och hälsovård i stort verkar uppfylla de svenskspråkigas förväntningar. Kommittén anser att den skyldighet till samarbete mellan landskapen som nämns i lagförslaget är avgörande för att tjänster ska kunna tillhandahållas på svenska. Kommittén noterar med intresse förslaget att inrätta nationalspråksnämnder i tvåspråkiga landskap. Dessa nya organ bör förses med tillräckliga budgetmedel och beslutsbefogenheter för att kompensera de svenskspråkigas minskade demografiska tyngd i de nya landskapen i enlighet med artikel 7.1 b i stadgan.

Finska regeringen [Regeringens lagutkast för reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet på remiss](#) (pressmeddelande 15.6.2020).

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

b. Vidta åtgärder för att öka allmänhetens tolerans mot svenska

60. Justitieministeriet i Finland planerar att år 2020 inleda ett projekt som syftar till att förbättra språkklimatet i Finland. Ytterligare upplysningar och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 14–15.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

c. Säkerställa att svenska kan användas i kontakterna med regionala och lokala myndigheter

De finländska myndigheternas åtgärder för att verkställa rekommendationen

61. I justitieministeriets projekt för att förbättra språkklimatet, som inleds 2020, ingår ett element om att höja medvetenheten hos de lokala myndigheterna om de språkliga rättigheterna. Avsikten är att ta fram utbildningsmaterial om språkliga rättigheter för de lokala myndigheterna. Justitieministeriet har dessutom för avsikt att tillsammans med Kommunförbundet främja de språkliga rättigheterna på lokal nivå.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

62. Expertkommittén noterar att projektet för att förbättra språkklimatet också riktar sig till lokala myndigheter och ser fram emot att utbildningsmaterial om språkliga rättigheter tas fram. Kommittén beklagar dock att det i rapporten inte nämns några nya praktiska åtgärder för att lösa problemen, såsom bristen på svensktalande anställda inom den regionala och lokala förvaltningen, särskilt i områden där den svenskspråkiga befolkningen är liten. Kommittén upprepar därför sin rekommendation att se till att svenskspråkiga kan använda sitt eget språk i kontakter med regionala och lokala myndigheter.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

d. Säkerställa att svenska faktiskt används i social- och hälsovårdsinrättningar

De finländska myndigheternas åtgärder för att verkställa rekommendationen

63. Tryggandet av social- och hälsovårdstjänster på svenska nämns i det nya regeringsprogrammet från december 2019. I programmet sägs det också att tjänsterna för personer med funktionsnedsättning för svenskspråkiga tryggas. Tillhandahållandet av social- och hälsovårdstjänster utreddes också i en kundenkät i Nyland 2018 och av enkäten framgick det att situationen avseende hälso- och socialvårdstjänster på svenska är särskilt svag i huvudstadsregionens tvåspråkiga kommuner.

64. Företrädarna för de svenskspråkiga uppgav att de allmänt taget är nöjda med det nya regeringsprogrammet och särskilt med åtagandet att trygga funktionshindersservicen på svenska. De beklagade dock att något motsvarande åtagande inte görs för andra sårbara grupper, såsom avseende mentalvårdstjänster.

65. I enlighet med regeringsprogrammet har det anslagits 600 000 euro för den sedan länge efterfrågade översättningen till svenska av God medicinsk praxis-rekommendationerna. Översättningsarbetet inleddes år 2020 och förväntas pågå i flera år. Vidare började Räddningsinstitutet 2018 på regional basis en 18 månaders utbildning av svenskspråkiga (tvåspråkiga) nödcentralsjourhavande. I sitt utlåtande till expertkommittén nämnde företrädarna för de svenskspråkiga att utbildningen varit framgångsrik, men upprepade som sin ståndpunkt att motsvarande utbildning bör erbjudas också i södra Finland.

66. Myndigheterna meddelade att riksdagens justitieombudsman 2019 fick ca 20 klagomål som gällde språkproblem inom social- och hälsovården och ombudsmannen ingrep i fyra fall som gällde svenska. Dessa gällde användningen av svenska i ett svar på besvär som anförts med stöd av lagen om patientens ställning och rättigheter, tillgången till svenskspråkig nödcentralsservice på telefon, svenskspråkig service vid socialbyrån och benämningen på två språk av en hälsostation vid ett tvåspråkigt sjukhus.

67. I mars 2020 offentliggjorde justitieministeriet en utredning där man bedömde fördelarna med att registrera flera språk i befolkningsdatasystemet, utifrån vilket basservicen tillhandahålls på någondera av de officiella språken, finska eller svenska. Det offentliga samrådet på webben om de två alternativen som presenterades i utredningen avslutades den 31 maj 2020 och justitieministeriet går för närvarande igenom resultaten.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

68. Expertkommittén välkomnar att myndigheterna erkänner vikten av att tillhandahålla social- och hälsovårdstjänster på svenska och att det har inletts undersökningar som ska stödja ett evidensbaserat beslutsfattande. Dessutom välkomnar expertkommittén de konkreta åtgärderna som gäller svenska, såsom översättningen av God medicinsk praxis-rekommendationerna och utbildningen av jourhavande vid nödcentraler.

69. De finländska myndigheterna bör fortsätta vidta konkreta åtgärder, såsom riktad rekrytering och språkutbildning, för att säkerställa att svenska faktiskt används i social- och hälsovårdsinrättningar, särskilt i områden som är kända för att vara problematiska, såsom i huvudstadsregionen.

70. Expertkommittén följer med intresse resultaten av det nämnda samrådet om en reform av befolkningsdatasystemet och upprepar sin åsikt att en sådan möjlighet vore välkommen.

8. Tatariska

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

a. Vidta åtgärder för att höja medvetenheten om och toleransen mot tatariska såväl i den allmänna läroplanen för utbildning på alla nivåer som i massmedier

71. Justitieministeriet i Finland planerar att år 2020 inleda ett projekt som syftar till att förbättra språkklimatet i Finland. Ytterligare upplysningar och expertkommitténs bedömning finns i punkterna 14–15.

9. Jiddisch

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

a. Vidta resoluta åtgärder för att främja jiddisch

De finländska myndigheternas åtgärder för att verkställa rekommendationen

72. Denna rekommendation har inte lett till några åtgärder.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

73. Expertkommittén beklagar att inga åtgärder har vidtagits för att främja jiddisch. Eftersom jiddisch i Finland är mycket hotat och riskerar att försvinna från Finland upprepar expertkommittén sin rekommendation att vidta resoluta åtgärder för att främja jiddisch. Som en första åtgärd bör myndigheterna

i samarbete med jiddischtalande utreda inom vilka livsområden användningen kan främjas och vidta aktiva åtgärder för att främja användningen inom dessa områden.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

b. Utveckla metoder för att främja undervisningen i jiddisch, eftersom språket riskerar att försvinna helt i Finland

De finländska myndigheternas åtgärder för att verkställa rekommendationen

74. Denna rekommendation har inte lett till några åtgärder.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

75. Expertkommittén beklagar att inga åtgärder har vidtagits för att främja undervisningen i jiddisch. Enligt kommitténs observationer är jiddisch i Finland mycket hotat och försvinner helt om man inte vidtar resoluta åtgärder för att trygga dess fortlevnad. Därför upprepar expertkommittén sin tidigare rekommendation och föreslår att myndigheterna proaktivt ska kontakta jiddischtalande och ta reda på hur det kunde genomföras.

Rekommendation som kräver omedelbara åtgärder

c. Vidta åtgärder för att höja medvetenheten om jiddisch ställning som minoritetsspråk

De finländska myndigheternas åtgärder för att verkställa rekommendationen

76. Denna rekommendation har inte lett till några åtgärder.

Expertkommitténs bedömning och behövliga fortsatta åtgärder

77. Expertkommittén beklagar att inga åtgärder har vidtagits för att höja medvetenheten om jiddisch ställning som minoritetsspråk. Kommittén upprepar sin tidigare rekommendation och påminner om att de finländska myndigheterna bör främja kunskapen om jiddisch ställning som minoritetsspråk, särskilt genom utbildning och medier.

Meddelande till Europarådets ministerkommitté

Expertkommittén för den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk erkänner de finländska myndigheternas strävan att iaktta skyldigheterna i stadgan, men har i sin femte rapport (CM (2018) 114) gett "rekommendationer som kräver omedelbara åtgärder" och "andra rekommendationer" om skydd och främjande av landsdels- eller minoritetsspråken.

I enlighet med ministerkommitténs beslut av den 28 november 2018 (CM/Del/Dec(2018)1330/10.4e) skulle Finland lägga fram uppgifter om genomförandet av rekommendationerna som kräver omedelbara åtgärder som omfattar de primära åtgärder som parten ska vidta. Finland presenterade dessa uppgifter den 4 mars 2020. I den föreliggande rapporten har expertkommittén granskat genomförandet av dessa rekommendationer.

I enlighet med sina förfaranderegler ber expertkommittén ministerkommittén

1. beakta expertkommitténs bedömning av hur Finland har genomfört rekommendationerna som kräver omedelbara åtgärder och uppmana de finländska myndigheterna att underrätta de behöriga myndigheterna och berörda intressentgrupper om detta,

2. upprepa sin rekommendation CM/RecChL (2018) 5 och uppmana de finländska myndigheterna att lägga fram sin följande periodiska rapport i den form som krävs senast den 1 mars 2023.